TEN GELEIDE

L. CANDAU
VOORZITTER

1. IN MEMORIAM

Met ontsteltenis en spijt vernamen we het droevige nieuws omtrent het overlijden van de Heer Joris Dillen, stichter van LACA Geschied en Heemkundige Kring van Laken en sinds enkele jaren vice-voorzitter van de vereniging.
We wisten wel dat hij in het AZ van Jette gehospitaliseerd was met het oog op een chirurgische ingreep maar dat hij deze instelling niet meer zou verlaten kwam zeer hard aan. We hadden trouwens nog een bemoedigend gesprek met hem kort na de operatie...het herstel lag in het verschiet...helaas, het lot heeft er anders over beschikt.
Op 7 mei e.k. zou hij 81 jaar geworden zijn...op 20 februari is hij onverwacht van ons heengegaan.
In naam van het LACA-kernteam en onze leden bieden wij zijn echtgenote, Mevrouw Suzanne Dillen-Pulinckx, zijn kinderen en aanverwante familieleden, oprechte gevoelens van medeleven aan. Tevens wensen wij hen allen veel sterkte tijdens de komende donkere rouwperiode. Niets verdwijnt als men de herinnering dl levend houdt.
De laatste gebeden, gevolgd door de teraardebestelling vonden plaats in het crematorium te Vilvoorde op dinsdag 28 februari 2006. Een delegatie van LACA heeft aan de plechtigheid deelgenomen.
In een volgende uitgave van LACA-Tijdingen zullen we wat meer aandacht besteden aan de gevulde levensloop van Joris.

2. TWEE GASTAUTEURS AAN HET WOORD

a. <u>De heer Johan Van Win</u>
LACA is verheugd in dit nummer een primeur te kunnen brengen: een eerste overzicht van de wielersport in Laken door de tijden heen. De auteur, Johan Van Win, begon zijn opzoekingen jaren terug in zijn woonplaats Grimbergen. Van daar breidde zijn onderzoek zich uit naar Vilvoorde, Wemmel, Zemst en uiteindelijk gans Noord-West-Brabant. Het bleek echter dat ook voor deze streek het echte epicentrum eigenlijk in de Brusselse regio lag en tegelijk dat daar nog zo goed als geen studiewerk over verricht was. Het artikel brengt een eerste aanzet voor Laken, en wij danken de auteur hiervoor en durven hopen dat hij zijn speurwerk verder zal zetten en ons op de hoogte houden van de resultaten.

b. De Heer Majoor Tony Fransen

Tijdens de Open Monumentendag van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 17 en 18 oktober 2005 heeft het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie, sedert 1991 gehuisvest in de vroegere standplaats van de Koninklijke Cadettenschool in de Sint-Annadreef haar deuren opengezet voor het grote publiek. De bezienswaardigheden die er georganiseerd werden groeiden uit tot een ware publiekstrekker. Hoger genoemd officier was als Directeur Administratie van het Instituut gelast met de coördinatie van de diverse activiteiten. LACA stelde hem teksten en veelvuldig beeldmateriaal ter beschikking. Drie tentoonstellingen werden gerealiseerd: De verbondenheid van de Grenadiers met het Koningshuis en Laken/Brussel, 175 jaar militaire aanwezigheid in Laken en het Sint-Annakwartier, De Cadettenschool. Tijdens de twee dagen mocht de een 500 tal bezoekers verwelkomen. We nodigden Majoor Fransen uit een artikel over dit KHID initiatief te schrijven voor publicatie in LACA-Tijdingen wat hij met genoegen aanvaardde. Wij danken hem hiervoor.

3. INFORMATIE OVER EPITAAF - Vereniging voor funeraire archeologie

EPITAAF, de vereniging voor funeraire archeologie die gevestigd is in het atelier Ernest Salu aan het Onze-Lieve-Vrouwvoorplein, liet het tweede nummer van zijn herrezen (maar nu zesmaandelijks) tijdschrift verschijnen. Bij de afsluiting van het Brusselse art nouveau jaar wordt uitgebreid aandacht besteed aan art nouveau in de grafkunst. Een ander merkwaardig artikel vertelt de geschiedenis van het (verdwenen) grafmonument voor Désiré Lesaffre te Oudenburg uit 1890, een van de eerste monumenten van Victor Horta. Lesaffre, een eenvoudige koperslager, was een overtuigde vrijdenker. Dat hij op zijn sterfbed de bijstand van een priester weigerde verwekte veel ophef, in een tijd toen de gemoederen verhit waren door de schoolstrijd. Bij zijn burgerlijke begrafenis werd beslist een grafmonument op te richten, en de Brussels loge Les Amis Philantropes belastte zich met de organisatie hiervoor. Het is in die loge dat ook de architect werd gevonden: Victor Horta. De inhuldiging van het monument ging met incidenten gepaard. Toen Léon Furnémont namens de Libre Pensée het woord wou voeren in het Frans, werd hem dat verboden door de burgemeester. Alexis Sluys uit Laken, eveneens logebroeder, probeerde het dan in het Vlaams maar het tumult was zo groot dat hij moest stoppen.
Men kan lid worden van EPITAAF voor 2006 door overschrijving van 20 EUR op 068-2039260-56. Een abonnement op het tijdschrift alleen bedraagt € 16.

4. OPVOLGING WEBSITE www.laken-ingezoomd.be

De website www.laken-ingezoomd.be wordt verder uitgebouwd. Er staan al meer dan 1200 afbeeldingen op, voorlopig alleen in de module foto's. De modules teksten, tijdschriften, films komen later aan bod. Verschillende LACA-leden hebben er rees unieke foto's uit eigen verzameling op geplaatst. Wij vestigen ook de aandacht op de "zusterwebsite" www.heembeek-mutsaard-ingezoomd.be van het Gemeenschapscentrum Heembeek-Mutsaard, waar eveneens tal van foto's over de Mutsaardwijk, deel van Laken, op te vinden zijn. De uitbouw van deze website is overigens ook in handen van onze secretaris Wim van der Elst, die het overgrote deel van de afbeeldingen van de Laken-site ingevoerd heeft.

5. EEN NIEUW BOEK OVER DE MUTSAARD

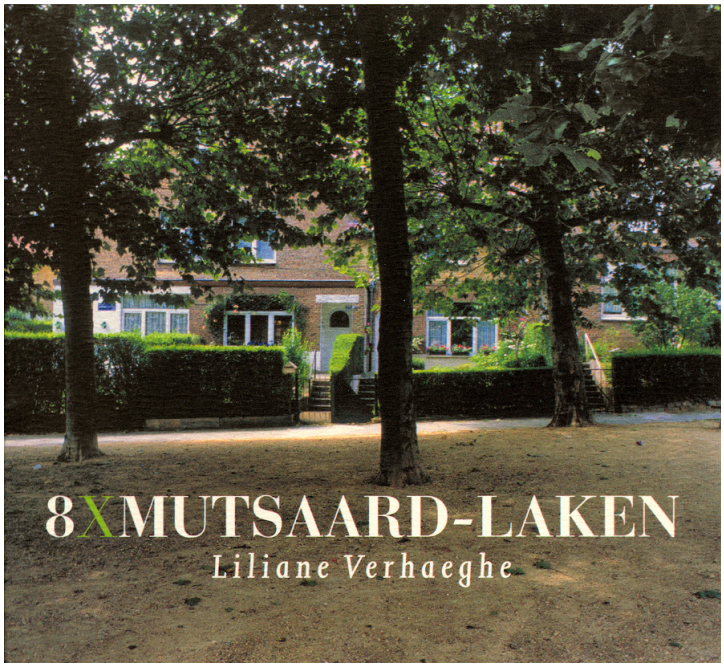

Op 10 maart 2006 verscheen het boek "8 X MUTSAARD-LAKEN" door Mevrouw Liliane Verhaeghe. Deze historica en oud-lerares is hiermee niet aan haar proefstuk want in 2000 verscheen van haar hand het boek "Maria Assumpta op de Mutsaard-Laken/De prehistorie 1926-1968". Het is een diepgravende studie over de pioniersperiode van de instelling waaraan ze zelf verbonden was gedurende lange jaren en bijgevolg betrokken als bevoordeligd getuige bij een aantal gebeurtenissen. LACA-Tijdingen Jaargang 12, nummer 2 - december 2000 heeft in de rubriek "Ten Geleide" uitvoerig aandacht geschonken aan dit interessante en rijkelijk geïllustreerd werk.
Het nieuwe boek nu is tot stand gekomen in samenwerking met het Gemeenschapscentrum Heembeek-Mutsaard. Het is een bundeling van een artikelenreeks van Mevrouw L. Verhaeghe die door het Gemeenschapscentrum gepubliceerd werd in haar maandelijks tijdschrift "Uilenspiegel". Het opzoekingwerk , de interviews van getuigen samen met de cultuurfunctionaris van het centrum en talrijke vergaderingen namen wel 5 jaar in beslag. Met de publicatie van het boek wou het Gemeenschapscentrum een leemte opvullen en beoogde hiermee ook een ruimere verspreiding van de uiterst verzorgde lokale geschiedkundige gegevens.

Gelegen aan de overkant van het openbare park heeft deze van het oude Laken afgezonderde wijk, een eigen dynamiek ontwikkeld. De ingrijpendste ontwikkelingsfactoren waren welde wereldtentoonstellingen van 1935 en 1958. Tot hiertoe werd er nog geen grondige studie aan gewijd. Degelijk archiefonderzoek en getuigenissen van buurtbewoners liggen aan de basis van een boeiend verhaal: de metamorfose van de Mutsaardwijk.
Uitgegaan werd van de 10 meest gestelde vragen over de Mutsaard.
1. Vanwaar die naam? 2. Kwam Julius CAESAR hier langs? 3. Rare jongens die Mutsaartenaren. Sinds wanneer "Brusseleirs?". 4. Wie is Zwarte Jef? 5. Hoeveel scholen in de wijk? 6. Wie was Kloske? 7. De Wandstraat: what's in a name? De "Rue Neuve" van de Mutsaard? 8. De tuinwijk, een uniek patrimonium? 9. De expo's 1935 en 1958: hoe ingrijpend? 10. De blitse realisaties van Leopold II, onze rijke buur?
Een groot aantal illustraties en diverse kaarten verhogen de aanschouwelijkheid van het geheel en...oh ja, een grote luchtfoto van de wijk wordt gratis bij het boek geleverd.

Het boek 8x Mutsaard-Laken is verkrijgbaar vanaf 15 maart:

- in het gemeenschapscentrum Heembeek-Mutsaard vzw, De Wandstraat 14, 1020 Brussel
- in het cultuurcentrum Strombeek, Gemeenteplein
- in de Standaardboekhandel van Vilvoorde, Leuvensesteenweg 59

door storting van 10 € + 4 € portkosten via overschrijving op rekeningnummer van het gemeenschapscentrum 068-2420700-92.

6. AANVULLING: HET BRUGMANNZIEKENHUIS

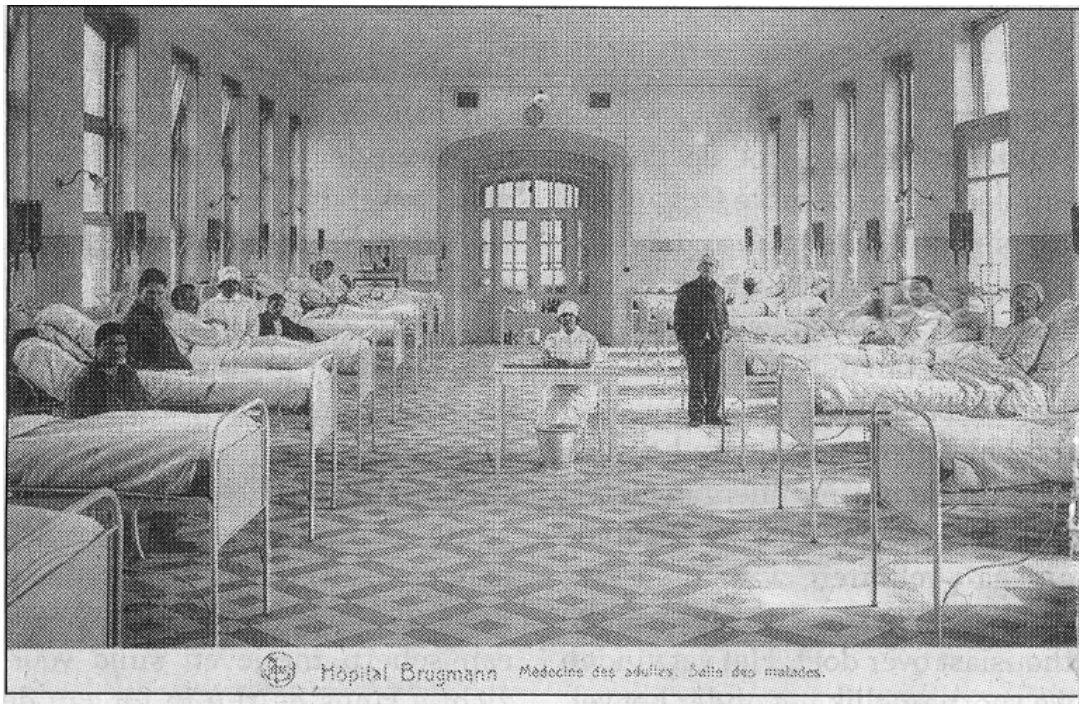

Het Brugmannziekenhuis omstreeks 1935. © Sofam

In Brussel Deze Week van 2 maart j.l. wijdde J.M. Binst een artikel aan het Universitair Verzorgingscentrum Brugmann ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de ondertekening van de bouwovereenkomst tussen de stad Brussel en de architect Victor Horta. Pro memorie: In 1998 werd de 75ste verjaardag herdacht van de opening van dit instituut.
Ter gelegenheid van deze herdenking werd op 16 en 17 maart een tweedaags congres georganiseerd in het auditorium 2000 op de Heizel onder het motto: "Architectuur en Ziekenhuis Architectuur, een therapeutische werking?
In LACA-Tijdingen Jaargang 10 - nummer 3/4 1999 startte een artikelenreeks onder de titel: "Het psychiatrisch centrum van het Brugmann-hospitaal, anders bekeken" Gezien de specifieke aard van het artikel werd slechts een gans minimale informatie over de architect, het bouwplan en de achterliggende filosofie van het globale hospitaalconcept aangereikt. Ziehier derhalve enkele bijkomende beschouwingen afgeleid uit het artikel verschenen in BDW.
Welke argumenten bewogen de weldoener, de Heer Brugmann, om in zijn testament de Raad van de Brusselse Godshuizen (nu OCMW) te begiftigen met een grondstuk in Ukkel, samen met een aanzienlijk bedrag. Ten eerste: de voortdurende kritiek van de Brusselse artsen op de voorbijgestreefde ziekenhuizen Sint-Pieters en Sint-Jan. Hij wou ook een droom verwezenlijken, namelijk de bouw van een hersteloord voor vrouwen en een sanatorium voor tbc-lijders. Een wensidee dat volkomen in de lijn lag van de legaathouders die de bouw van een modern gebouw ook op het oog hadden.
Eerst in 1906 nam de Raad der Godshuizen het besluit om de bouw van dit project uit te voeren op een eigen terrein met een oppervlakte van 18 ha in het toen nog luchtzuivere Jette.
Door bemiddeling van twee bevriende raadsleden, de Heren Frison en Hallet, werd de bouwopdracht toevertrouwd aan Victor Horta. Deze laatste had nog nooit een dergelijk concept uitgevoerd.
Voor zijn ontwerp inspireerde hij zich op het model van het VIRCHOF Krankenhaus in Berlijn, bestaande uit verspreide paviljoenen.
De klemtoon van het bouwproject zou hij leggen op de rol van de hygiëne: zuurstof - licht - ruimte, het isoleringsprincipe (geen enkel paviljoen mocht een risicovolle invloed hebben op het andere). Met dit doel voor ogen zou hij een duidelijke scheiding bewerkstelligen tussen de gebouwen voor algemene diensten en de medische zorgverstrekking, voor de consultaties en de hospitaalafdelingen, voor de diverse medische specialiteiten en tenslotte voor de septische en de besmettelijke ruimten.
Het hospitaal werd ingehuldigd in 1923. Het oorspronkelijk ontworpen plan met een totaal van 1300, over aparte paviljoenen verspreide bedden, was evenwel tot de helft gereduceerd wegens financiële beperkingen.
Na de vooroorlogse gloriejaren van het hospitaal werd het concept alom

bestempeld als "onnodig protectionistisch" te ideaal en bovendien onbetaalbaar. Alle hygiënische voorzorgsmaatregelen zouden door architect Horta schromelijk overschat geweest zijn.
Vandaag krijgt het Brugmann Hospitaal weer een gunstige beoordeling als rustgevende site. Voor het 25ste congres van de Belgische Vereniging der ziekenhuizen werd de hospitaalarchitectuur
als centraal thema gekozen. Verscheidene sprekers brachten het standpunt van Horta weer onder de aandacht. Psychiaters bespraken hun visie over welzijns- en omgevingspsychologie. Ook de noodzaak van licht en chlorofyl en de "luxe" van eenpersoonskamers weren opnieuw bekeken.
We hebben het nuttig geacht deze beschouwingen aan onze artikelenreeks als aanvulling toe te voegen.

7. VERWELKOMING NIEUW LID KERNTEAM

In januari jl mochten we Mevrouw Anne Melchior verwelkomen op onze maandelijkse werkvergadering. LACA heeft nood aan nieuw bloed en daarom ontvangen wij haar bij wijze van spreken met "open armen"! Wij drukken de wens uit dat zij zich spoedig zal thuis voelen bij het kernteam om een helpende hand te bieden bij onze heemkundige werkzaamheden.

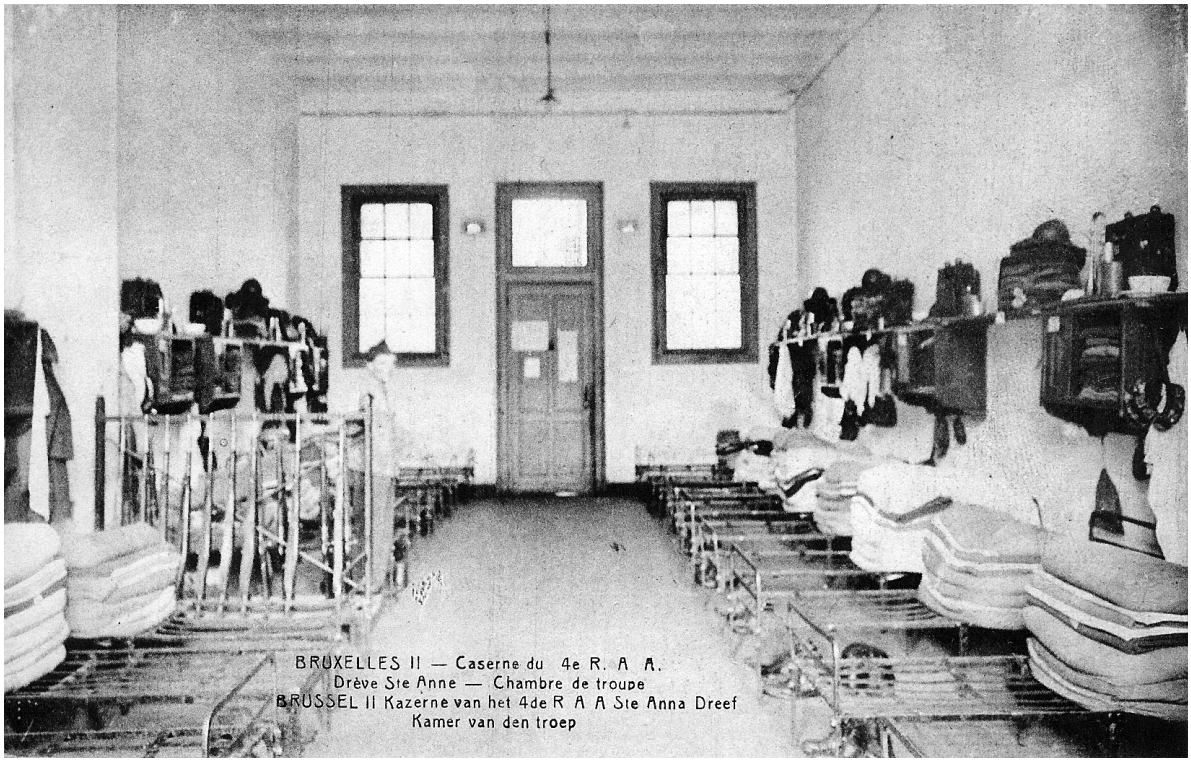

Wielersport in Laken

Johan Van Win

Wielrennen in Laken, het lijkt vandaag bijna ondenkbaar. Jaarlijks was er tot voor kort nog de GP Eddy Merckx. Af en toe is de omgeving van de Heizel ook het toneel van een start of ritaankomst van een prestigieuze etappewedstrijd. Zo was in 2002 de Ronde van Frankrijk voor vrouwen nog te gast op deze locatie. Omwille van verkeerstechnische problemen blijft het wielrennen vandaag de dag ver uit de buurt van de echte Lakense woonstraten, maar dat was ooit anders …

Tussen de twee wereldoorlogen, toen de noordelijke gemeenten van Brussel nog landelijke trekjes vertoonden was het wielrennen er zeer populair. In Jette, Heembeek, Ganshoren en co. waren er nog tal van koersen die voor hun parkoers weliswaar de verkeersluwe omgeving net buiten de stad opzochten, maar telkens doortocht hielden binnen de reeds verstedelijkte gemeentelijke kern. Zo zagen de Lakenaren regelmatig wedstrijden eindigen in de omgeving van Bockstael, op de Groendreef en in de Antwerpse steenweg.

In Laken en Cureghem lagen de allereerste Brusselse velodrooms. De Lakense ovaal aan de Koninginnelaan werd ingehuldigd op 24 juli 1892, enkele dagen na de ouverture van de Luikse Boveriebaan. De infrastructuur was rudimentair en heeft niet lang dienst gedaan. Laken werd 'le petit velodrôme' genoemd en was slechts een tijdelijk gegeven en oplossing. Na de aanleg van de prestigieuze piste te Ukkel/Longchamp in de loop

van 1893 werd de baan van Laken nog amper gebruikt en verdween zij spoedig.

Naast de Lakense velodroom aan het kanaal stond een herberg. Fotomateriaal toont een gevelopschrift met daarop de naam van de vermoedelijke uitbater : A. Hoffman. Of de herbergier ook bij de uitbating van de piste betrokken was is onduidelijk. Het zou hier evenwel om Abel Hoffman kunnen gaan, ooit Belgisch kampioen in een van de toenmalige snelheidsdisciplines. Als dat zo is, want nader onderzoek ontbreekt tot op vandaag, dan is de kans groot dat deze Hoffman bij de zaak betrokken was en er zelf rondjes draaide.

Reden van het erg tijdelijk karakter van de Lakense piste was wellicht de opkomst van de safety (lage) fiets met Dunlop luchtband ter vervanging van de spectaculaire hoge bi. Met de komst van de lage fiets met luchtband was er nood aan snelle betonbanen met hoge bochten. Het wielerbaantje van Laken kon hierdoor het scharniermoment binnen de wielergeschiedenis nooit overleven. Het huizenblok en de inmiddels in onbruik geraakte piste werden afgebroken omstreeks de eeuwwisseling om plaats te ruimen voor de verbreding van de vaart en aanpalende urbanisatieprojecten. Een beslissing daartoe werd in 1899 genomen.

In verband met de periode 1900-1908 werd geen onderzoek verricht. De meerwaarde zal waarschijnlijk beperkt blijven, want vanaf de eeuwwisseling en tot 1906 lag de wielersport op apegapen in ons land. Vele pioniers en sterkhouders, de meeste bemiddelde jongens uit de burgerij, keerden de fiets de rug toe en kozen voor motorsporten en later zelfs de ontluikende luchtvaart.

Onder de nieuwe wielerpioniers van voor WO I reden wel opnieuw diverse Lakenaars rond, o.a. Van Rompaye en Pevernagie bij de jeugd en Bervoets, Bol en Walraevens als toenmalige onafhankelijken. Deze lijst is met zekerheid erg onvolledig. De wielersport ging dus aanvang 20^{e} eeuw door een diep dal. Wielerbanen, die privaat initiatief waren sloten de deuren bij gebrek aan renners en toeschouwers. De heropstart nadien vond in hoofdzaak plaats onder de vorm van wegkoersen.

Pas omstreeks 1908, na de in de pers fel uitvergrootte exploten van Cyriel Van Hauwaert in de Franse wegkoersen genre Parijs-Roubaix en Bordeaux-Parijs, werd het wielrennen opnieuw hip. Tal van straatkoersen zagen het daglicht als omkadering van lokale kermissen. Dat gegeven maakte kaats- en wipmaatschappijen, die tot dan voor de traditionele sportieve omkadering van festiviteiten zorgden, bloednerveus. De democratisering van de fiets, een puur economisch proces van massaproductie en in afgeleide het ontstaan van een tweedehandsmarkt in rijwielen, gaf de wielersport een enorme duw in de rug.

Miel Aerts was de allereerste Lakenaar die echt kon doorbreken en snel internationale successen boekte. Begonnen als wegrenner (en winnaar van de GP van Brussel in het Park van Laken) voor WO I, koos hij achteraf als prof in hoofdzaak voor de velodroom. Vooral de onderbreking 14-18 deed Miel voor de wielerpiste kiezen. Op die piste was hij in z'n sas en won o.m. de zesdagen van Brussel en Parijs, naast tal van ploegkoersen. Aerts was eveneens een gedegen stayer achter zware motoren. Hij werd aanvang jaren 30 opgevolgd door neef Jean Aerts die nog een mooier palmares sprokkelde. Met nieuweling Laureyssens (1925-30) en junior Perremans (1935-40) had Laken ook nog twee renners van formaat in de jeugdreeksen.

Voor 1940 waren binnen de gemeente met zekerheid 2 clubs actief. De blauw-witten van Laken Sportif met lokaal in de herberg van het wielergeslacht Geus aan de Masuistraat en de wit-blauwen van VC Lakenois met zetel in een café pal naast het politiebureau van Bockstael. Afgaande op de Lakense gebruiken kon men niet van bewuste concurrentie spreken. De kanaalzone en de 'Kassaa' was een wereld op zich, die los stond van het hoger gelegen Laken 'over de bruggen' en rond het gemeentehuis. Beide clubs deden aan jeugdopleiding en boden tal van Brusselse wielrennertjes onderdak. In tegenstelling tot vandaag telden de Brusselse gemeenten toen tal van clubs en wielrenners. Het ontstaan van zowel Sportif (1920) als Veloclub (1926 of 27?) moeten gezien worden als een gevolg van de 'vergemeentelijkingsgolf' van de Brusselse wielerverenigingen met competitierenners.

Er bestonden aan het einde van de 19e eeuw al tal van rijwielclubs in de Brusselse gemeenten. Deze verenigingen beperkten zich aanvankelijk evenwel tot groepsuitstappen onder geüniformeerde clubleden en later ook onderlinge manifestaties waarbij getalsterkte, korte snelheidsproeven, kunstrijden in groep en muziekuitvoeringen een prijs opleverden. Dat laatste kan eigenaardig klinken, maar de meeste rijwielclubs hadden een klaroenkorps en sommigen zelfs een heuse fanfareafdeling. De kunst bestond er in om al rijdend en op gedisciplineerde wijze een uitvoering te brengen. Voor 1910 waren er slechts luttele clubs die competitierenners groepeerden. Ze vormden trouwens een afzonderlijk segment binnen de wielerfederaties en er waren verhoudingsgewijze weinig wielrenners met licentie die aan wedstrijden deelnamen.

Een eerste democratiseringsgolf, van zowel het rijwiel als gebruiksvoorwerp als van de sporttak, werd in 1914 afgebroken omwille van de Grote Oorlog. In de korte tijdsspanne tussen 1907 en 1914 waagden steeds meer volksjongens zich in het peloton. Dat gaf aanleiding tot het ontstaan van tal van Brusselse wielerverenigingen zoals Brussel Sportif, Cureghem Sportif, Sporting Club Brussel (in oorsprong een omnisportclub),

Linthout Velo, e.a. Zij groepeerden aanvankelijk de hoofdstedelijke renners uit de liefhebberscategorie.

Aanvang jaren 20 krijgen deze pionierclubs omwille van een steeds groter rennersgild navolging en laten rennersverenigingen in Etterbeek, Vorst, Woluwe, Schaarbeek, etc zich gelden. Uiteindelijk zou deze gang van zaken medio jaren 20 zelfs uitmonden in een totale versnippering van de clubstructuren.

We stellen dus vast dat er in dezelfde gemeente vaak diverse verenigingen actief worden. Zelfs al is hun levensduur soms erg kort en zijn de optredens vrij marginaal, dan nog kan men spreken van enige oververhitting binnen het wielerlandschap en het sportlandschap in het algemeen. Iedereen (van arbeider-sporter over clubbestuur tot sponsor en ondernemer) denkt mits het nodige voluntarisme alles aan te kunnen. Een typisch maatschappelijk fenomeen van het interbellum. De democratisering van het openbare leven en de sport gaat verder.

Aanvankelijk beperkten de beide Lakense verenigingen, Sportif en Veloclub zich tot wieleractiviteit binnen de reeksen van nieuwelingen, juniores en liefhebbers. Tegen de toonaangevende Brusselse clubs van aanvang de jaren 30 (Cureghem Sportif, Cureghem Pedaal of Guidon Bosvoorde) die veelal onafhankelijken en profs in hun gelederen telden, hadden ze vooralsnog geen verhaal.

De ploeg van Laken Sportif

Laken Sportif werd opgericht in 1920. Het allereerste clublokaal lag op de Antwerpse steenweg in de buurt van het St-Rochusplein. Sportif kende een voorzichtige start. Alhoewel het wielrennen de hoofddoelstelling was, deden de leden ook mee aan de winterse competities van de 'Meervoudige sporten' en de allereerste triatlons (toen de 3 sporten genaamd) die in de buurt van het huidige Marly-Buda gehouden werden. Sportif zou deze traditie lang trouw blijven en richtte met de Beker De Soete ook zelf een meervoudig sporttornooi in. In 1923 gaf de club zelfs een eigen blad uit en één jaar later, na de inhuldiging van het clubvaandel en onder impuls van de dynamische voorzitter Loicq (herbergier in de Lakensestraat) en sportdirecteur Vanhove, verhuisde men naar een nieuwe locatie. De ambitieuze vereniging vond geen onderkomen bij de voorzitter zelf, maar bij Braun op de hoek van de Antwerpse steenweg en de Koninginnelaan. Deze verhuis ging ook gepaard met een grondige vernieuwing van de bestuursploeg. Sportif plukte de vruchten. Tot de eerste rennersgroep van LS behoorden Vanderbist, Par-

fondry, Vonckx, F.Geus, Adriaenssens, Boon, De Keyzer, Ghislain, Dewilde en de beloftevolle De Roover die echter snel door Sporting Club werd weggeplukt.

In de loop van 1922 vonden we achter de naam van ene Guillaume Barevoets zelfs de naam van Union Cycliste Laken terug, maar konden deze vereniging bij gebrek aan verdere vermeldingen onmogelijk duiden. Ging het om een afscheuring van LS ? Een nieuw maar kortstondig initiatief ?

De ploeg van VCL in 1929 in het park van Laken

Aanvankelijk op weg naar een top 3 klassering onder de Brusselse wielerclubs halfweg de jaren 20, moest Sportif met de komst van VCL en enkele kleine Schaarbeekse verenigingen duidelijk terrein prijsgeven. Het werd zelfs snel in de schaduw geplaatst. VCL pikte als gretige nieuweling uiteraard renners weg bij de eerste. Niet van de minste: Jean Aerts boekte zijn eerste successen (en werd zelfs nog nationaal en wereldkampioen liefhebbers) voor Sportif in 1927. Na dat WK besloot de familie Aerts, vooral door toedoen van Miel, zelf wielercrack op de piste, een eigen club rond de jonge kampioen op te starten. Louwagie en Van der Meersch ruilden op dat ogenblik eveneens hun clubtrui in. Sportif bleef wat verweesd achter en heeft die achterstand, ondanks de latere puike prestaties van clubleden als Blatter en De Coninck nooit meer kunnen of (ingegeven door de eigen clubpolitiek, zie verder) willen goed maken.

Ter verduidelijking schetsen we bondig de veranderingen die in het wielerlandschap optraden. De liefhebbers, die in regel enkel voor clubtrofeeen en prijzen in natura streden, bleven een prestigieuze categorie in de periode voor en na WO I. Wie van het wielrennen een beroep wou maken kon hogerop bij de onafhankelijke renners en de profs. In deze reeksen waren er aantrekkelijke sommen geld te verdienen. Bij de liefhebbersclubs maakten de beloftevolle jongeren die in de straatkoersen hun kunde hadden bewezen vaak hun debuut over langere afstand en tegen meer concurrenten. Velen deden dat met het oog op doorstroming naar de reeksen van de 'geldrijders'. In 1926 ging de BWB, die tot dan een erg strikte interpretatie gaf aan het liefhebbersstatuut, over tot de inrichting van de jeugdreeksen nieuwelingen en juniores. In deze categorieën werd van dan af eveneens voor geldprijzen gestreden.

De federatie besloot deze maatschappelijke trend te volgen in een poging

om een halt toe te roepen aan de wildgroei van allerhande straatkoersen voor 'onderbeginnelingen' en 'alle renners' waarin de verdiensten relatief hoog lagen. Deze 'wilde' wedstrijden werden ingericht door supporters-clubs, herbergiers en feestcomités die niet aangesloten waren bij een federatie. De straatkoersen verdwenen echter niet of slechts gedeeltelijk van het toneel en ook de BWB-renners verkozen in regel de geldkoersen boven de prijzen in natura. Hierdoor kregen de pure liefhebbers steeds minder aandacht, rekruteerden hun clubs minder jongeren en werd de reeks gaandeweg een zeer afzonderlijk wielersegment.

Wielrennen was een echte volkssport geworden, maar daardoor meer dan ooit business. Renners van arme 'komaf' (het overgrote deel) waren uit op snel geldgewin. Slechts enkele clubs bleven de amateurstatus trouw of combineerden (zoals Cureghem Sportif lange tijd deed) binnen hun structuur liefhebbers en 'geldrijders'. Vervolgens werd half jaren 30, omwille van de erg beperkte en bijna uitsluitend Brusselse wedstrijdkalender voor liefhebbers, toegelaten dat de pure amateurs onder de 23 jaar een dubbele licentie namen en dus ook in de rijk begiftigde juniores wedstrijden konden aanzetten. In 1947 verdween de pure liefhebbersreeks zelfs helemaal van het toneel, toen de BWB de juniores (tot dan 19-23 jaar) en de luttele overgebleven echte liefhebbers groepeerden in een nieuwe categorie. Deze reeks kreeg wel de naam liefhebbers of amateurs mee, maar de renners reden er voor een prijzenbarema in harde valuta.

Wellicht heeft Laken Sportif lang vastgehouden aan het pure liefhebbersideaal, zoals omschreven in haar statuten en daarmee een beetje de boot van de moderne wielrennerij gemist. Nog voor WO II nam de club haar intrek in de herberg van de familie Geus aan de Masuistraat, tot dan een fietsenzaak die door vader Frederique werd uitgebaat. De familie liet de herberg echter spoedig over, waarna de zaak op de fles ging en de familie Geus in 1939 terugkeerde naar dat adres om de uitbating opnieuw op te starten. Van dan af vond Sportif er een vast onderkomen. Dat de talentvolle zoon Jacques Geus op dat ogenblik echter bij Cureghem aangesloten was en broer Eugene voor VCL uitkwam, kan duiden op interne strubbelingen. Het eerder bescheiden amateur- en multisportkarakter dat binnen de club in stand gehouden werd was permanent aanleiding tot discussie. Talentvolle renners, zoals Jacques .Geus er een was, hadden weinig boodschap aan deze poli-

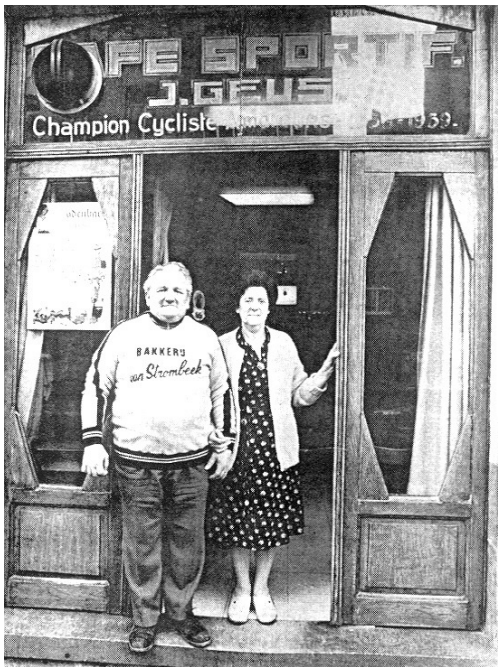

Jacques Geus met Wiske voor hun café in de Masuistraat

tiek. Raymond Doullière, meermaals kampioen der meervoudige sporten en toenmalig voorzitter was zelf op zijn beurt een product van het pure amateurisme. Sportif stond op een kruispunt, maar vergat een richting te kiezen.

In 1949 nam Jacques (inmiddels prof) en echtgenote Wiske het lokaal over. Die ontwikkeling bracht bij de wielerclub een nieuwe dynamiek op gang. Geus was na WO II zelf het boegbeeld van de club. De kleine Brusselaar was doof en verspeelde hierdoor tal van spraakmakende overwinningen. Jacques won wel Paris-Limoges, de GP van Wallonië, werd 2e in Belgisch Profkampioenschap, 3e in Parijs-Tours en reed in 49 de Tour als lid van de Belgische B-ploeg : de 'Aiglons'.

Sportif was ook doorheen de jaren van activiteit na WO II nog steeds op een bescheiden manier bezig gebleven met jeugdrenners en overleefde finaal de 'VeeCeeL'. Gedegen liefhebbers als De Coninck en Goossens werd zelfs aangeraden om hun loopbaan verder te zetten bij grotere en financieel sterkere verenigingen. Lokaalhouder Geus werd in zijn drang om de club overeind te houden bijgestaan door Arnold De Cock die jarenlang de voorzittershamer hanteerde. In 1970 vierde LS haar gouden jubileum. Daarna raakte de vereniging in de verdrukking. Toen de BWB aanvang jaren 80 een reglement stemde dat wielerclubs met renners verplichtte om minstens 25 actieve leden te tellen, lag de lat voor Fonske 'Apollinaris' (de laatste president van de club en gekend wielerfiguur in het Brusselse) en zijn bestuur duidelijk te hoog. Men telde op dat moment nog slechts een beperkte schare renners. Een vereniging met renners in stand houden was geen vrijblijvende bezigheid meer. Het clubaanbod binnen de stervende Brusselse wielerwereld was ook groter dan de beperkte vraag. Als gevolg van deze wetmatigheid verdween de Royal Laken Sportif noodgedwongen van het toneel.

Velo Club Laken, in de volksmond en bij de wielermeute beter bekend als de 'VeeCeeL' werd opgericht door de familie Aerts (Miel en Susse) in november 1927. Met Jean Aerts als uithangbord en verder 8 jonge rennertjes. De Brusselse klasback, neef van Miel, was in het jaar 27 wereldkampioen bij de amateurs geworden. VCL begon zich na een tweetal inloopjaren te manifesteren als gedegen liefhebbersclub. Debroux, Tack, Heymans, Daenen en sterkhouder Louwagie (oorspronkelijk aangesloten bij Laken Sportif) lagen mee aan de basis van het succesverhaal. De vereniging domineerde met deze degelijke rennersgroep in 1929, 31, 32 en 33 de Belgische titelren interclub ploegtijdrijden bij de liefhebbers. Met Van der Meersch en Parmentier waren aanvang 30 reeds nieuwe winnaartypes op komst. Jean Aerts groeide door naar de profcategorie en sloot in 1933 aan bij Cureghem Sportif. Hij werd in 1935 opnieuw wereldkampioen, won Tourritten, klassiekers en zesdaagsen. De verhuis van Jean Aerts, terwijl de andere broers al hun energie in VCL bleven steken,

mag er op duiden dat de Lakense vereniging zich op dat ogenblik nog strikt op jeugd- en amateurwielrennen focuste.

Uit de ontstaansperiode van de VCL stamt de inrichting van tal van wedstrijden, zoals Brussel-Aalst-Brussel (Houba de Strooperlaan en later Noordstation), de GP van de Heizel (café du Progrès), de GP van het Park, de GP Spontin en de GP Bockstael. Vele van deze wedstrijden vonden we reeds in 1926 terug met Veloclub Laken als inrichter. Vandaar onze twijfel over het exacte oprichtingsjaar. Mogelijk was VCL aanvankelijk enkel een toeristenvereniging of inrichtende club en werd pas in 27 overgegaan tot het aantrekken van renners. Even later sloot ook Strombekenaar Nest Thijssen aan, die in en na WO II samen met de Brusselaars Naeye, Van Simaeys en Acou een van de vaste waarden op de Brusselse velodroom aan de Bertrandlaan (Schaarbeek) zou worden.

Binnen de bestuursploeg van VCL stoten we naderhand op de namen van Dewit, Stroobants, Rimbaut, Rampelberg en in de 50-er jaren van voorzitter Peeters, Tibout, Moerenhout, Van den Abeele en Ganseman. Sportbestuurder Victor Bodson zou na zijn overlijden (1958) zelfs een GP krijgen die zijn naam droeg. In die jaren organiseerde de club ook de GP van Laken, een Lenteprijs en enkele jeugdwedstrijdjes.

Velo Club Laken kwam een tweede maal in de nationale sportieve belangstelling na WO II. Met Henri 'Kwik' Van Kerckhove (zijn ouders hadden een herberg aan de crypte) stevende VCL op een ongekend hoogtepunt af. Kwik was een uitmuntende renner in de jeugdreeksen, werd in 46 (de allerlaatste) Belgisch kampioen bij de pure liefhebbers, won als prof 2 maal de Ronde van België, reed de Tour en won tal van semi-klassiekers en kermiskoersen. De dynamische clubleiding rekruteerde ook tal van renners uit N-W Brabant en lag met de wedstrijd Brussel-Wemmel aan de basis van de latere befaamde seizoensopener Brussel-Opwijk (1950). VCL-lid en Wolvertemnaar Miel Van Cauter werd eveneens Wereldkampioen, bij de amateurs (1954) en één jaar later Belgisch profkampioen. De club ging aanvang jaren 50 resoluut het gevecht aan met Cureghem Sportif, tot dan de Brusselse wielergrootheid bij uitstek.

Met renners als Plas, Heyvaert, Schroeders, Barbé, Lossie, Haelterman, Mortiers naast het Waalse trio met de broers Glorieux en Baudechon, kon VCL in alle categorieën op succes rekenen. De club plaatste met recht en rede haar voet naast de paarse Cureghem bende. Ook op de piste had wit-blauw enkele kleppers rondtoeren. Raf Glorieux was specialist in de achtervolging, Milou Gosselin en Raymond Pauwels waren rasspurters die de ouder wordende Poeske Scherens het vuur aan de schenen legden in de zuivere snelheid.

Op haar hoogtepunt medio jaren 50 telde de club ruim 70 renners, meer

dan 700 leden en pakte de zaken professioneel aan. VCL verbroederde met buitenlandse clubs, nodigde buitenlandse renners uit en spiegelde zich qua structuur en omkadering graag aan de Parijse VC Levallois. Deze oude Franse fonetische tegenhanger die eveneens als 'VeeCeeL' door de wielerwereld ging en de afkorting ook op de clubtrui had staan, werd het voorbeeld. De Lakense renners namen bijgevolg deel aan koersen in heel Europa.

VCL leek niet kapot te krijgen en toch verdween de vereniging plots van het toneel. Nader onderzoek is nodig om het jammerlijke einde in de clubgeschiedenis bij te schrijven. Vast staat dat bij het overlijden van sterkhouder 'dikke' Jos Peeters (verzekeringsagent en fabrikant van lederen koershelmen) aanvang jaren 60 de club letterlijk in elkaar zakte als een kaartenhuisje. VCL had op dat moment te kampen met een uitgedunde en sterk verouderde bestuursploeg. Jean Struyven, Georges Mortier, Robert Lelangue en de veelbelovende Willy Van den Berghen uit Koningslo-Vilvoorde (brons op de olympische spelen van 1960, 2 maal 2e op het WK voor liefhebbers en later ook ritwinnaar in de Tour) waren de laatste hoogstaande wielerproducten van de Velo Club Lakenois.

Na WO II kregen VC en Sportif tijdelijk concurrentie vanwege Olympique Laken. De club werd opgericht omstreeks 1946 met de steun van Felicien Vervaecke (toen fietsenhandelaar in de 'Rue Marie-Christine') en had haar zetel in een drankgelegenheid in de Kerkeveldstraat. Felicien maakte op dat ogenblik zelfs heel even een comeback als veteraan en prof, meer ter ondersteuning van zijn handelszaak dan wel uit sportief oogpunt. De club had o.a. ook de jonge nieuweling Richard Van Genechten en onafhankelijke Kamiel Pauwels in haar rangen, maar concentreerde zich toch in hoofdzaak op beginnende renners. De clubtricot was geel, verwijzend naar de gegeerde Tourtrui die Vervaecke ooit gedragen had. Het initiatief bleef slechts enkele jaren overeind, waarna Vervaecke het grotere VCL vervoegde als raadgever.

Kort na WO II was er eveneens sprake van Espoir Laken met zetel in een herberg op de Antwerpse steenweg, over 'den bareel' (de overweg langs waar de treinen naar het station van de Groendreef reden dat veel benut werd door pendelende arbeiders). In deze omgeving was ook de fietsenfabriek van Bury gevestigd. De clubtruien waren wit-groen, voorzien van een 'V'. De vereniging telde vooral nieuwelingen, waaronder ene Roelants en de talentvolle Lakenaar Theo Lossie, die later voor de uitbouw van zijn loopbaan overstapte naar VCL. In 1948 werd hij 2^{e} in het Belgisch kampioenschap en de Ronde van België en daarna knap 6^{e} op het Wereldkampioenschap liefhebbers op de Cauberg in Valkenburg. Espoir was met zekerheid actief tot 1949.

Een specifieker gegeven vormt de Nouveau Monde Cycliste van bij Bon-

naerens (zelf onafhankelijke voor WO II), een herberg op de Antwerpse steenweg. Deze vereniging droeg de kenmerkende geest en het enthousiasme van na WO II in zich. Men maakte er in 1945 een ploeg met internationale 'uitstraling' waar de Italiaan Fragala, de Britse kampioen Taylor, Georges Cassier en ook de jonge Lakenaar en spurtbom Raymond Pauwels (zie hoger) zijn loopbaan begon. De vereniging was geen lang leven beschoren.

Topjaar voor de wielersport in Laken was zonder discussie 1930. Wereldkampioenschap piste in het kersverse Heizelstadion. Aankomst van de rittenkoers Turijn-Brussel, door de BWB ingericht ter ere van het eeuwfeest. Organisatie van het Belgisch militair kampioenschap en tot slot de aankomst van de toen gegeerde profkoers Groene Zegel. Eveneens opmerkelijke data blijven ook het Wereldkampioenschap piste 1935 in het stadion, waar in die periode tijdens de zomermaanden telkens een houten velodroom in elkaar werd getimmerd. Een karwei die ruim één week in beslag nam. Eind augustus 1935 was zeer bijzonder. Laken had toen afspraak met de actualiteit. Het WK piste, de wereldtitel van Jean Aerts op de weg en het overlijden van Koningin Astrid deden zich binnen één en dezelfde week voor.

De Ronde van België had lange tijd Brussel als start en aankomstplaats. Klassiek leidde de slotrit naar de velodroom aan de Schaarbeekse Bertrandlaan, maar er waren ook jaargangen waarin het slot op de Heizel lag. Aanvang jaren 50 werd er rond de Heizelsite ook enkele malen een na-Tour criterium verreden met deelname van toenmalige grootheden zoals Bobet, Koblet, Coppi, Impanis en Van Steenbergen. De aankomsten van de Omloop van België en de Omloop van de Vlaamse Gewesten lagen ooit op de Groendreef, waar in 1945 , 46 en 47 ook het Belgisch wegkampioenschap haar finale kende. In 1945 won de legendarische Kempenaar Rik Van Steenbergen de driekleur bij de profs op loopafstand van de Lakenbrug**.** De namiddag werd toen omkaderd door tal van jeugdwedstrijden. In 1946 vond er ter gelegenheid van de kermis eind augustus een profkoers plaats aan Bockstael en later dat jaar ook nog een proef voor juniores, waarin de plaatselijke 'Kwik' in de bloemen werd gezet.

De Heizelvlakte was ook het decor waar met de Expo 58 de start gegeven werd van de Tour de France. Op de Groendreef werd op dinsdag 24 juni een voorspel achter scooters (criterium) verreden. De Tourrenners werden er later die avond voorgesteld. In Oud België op de Expo werden de dag daarna optochten met oude fietsen gehouden. Deze vehikels werden bereden door oud- Tourwinnaars. Laken stond een heel de week letterlijk op z'n kop en Brussel had al haar beschikbare agenten opgeroepen. Het was trouwens in die periode dat het volume en de creativiteit van de befaamde publiciteitskaravaan een hoogtepunt bereikte. Deze bonte op-

tocht van volgers en renners vertrok op donderdag 26 juni tegen de middag aan richting Bosvoorde waar de officiële start gegeven werd. Pas was men bekomen van de drukte of er diende zich al een ander uniek sportevenement aan. Die zondag 30 juni speelden Zweden en Brazilië de finale van de wereldbeker voetbal. Niet op de Heizel, maar wel voor het eerst waarneembaar via een life TV-reportage. Velen zagen toen, luttele dagen na de Tourvedetten, met de neus tegen het venster van de winkels aangedrukt de zwarte parel Pélé voor het eerst in levende lijve aan het werk.

De laatste Lakense wieleractiviteit ligt ver achter ons. De Lenteprijs en de GP van Laken (traditioneel op 21 juli) stierven een gewisse dood na het opdoeken van de VCL en de GP Bodson verliet de gemeente om dezelfde reden. De Tour kwam nog enkele malen aan op de Heizel, maar door het echte Lakense woonweefsel kwam de karavaan niet meer. Tijdens de jaren 80 was er ter gelegenheid en als omkadering van de aankomst van de Ronde van Europa (eveneens aan de Heizel) nog een criterium in de 'Rue Marie-Christine'. Tot halfweg jaren 90 vond aan het Koning Boudewijnstadion ook de aankomst en later start plaats van de GP van de Koning. Een amateurwedstrijd (die slechts enkele malen werd ingericht) ter nagedachtenis van de vorst, tussen het koninklijke domein van Ciergnon en Laken, of andersom.

Het meest typische en strikt plaatselijke gegeven 'over de bruggen' gaat terug tot de jaren 70, wanneer er nog jaarlijks een jeugdkoers verreden werd in de Paleizenstraat, ter gelegenheid van de sfeervolle volkskermis aldaar. De omloop liep langs de Van Praetbrug, de Japanse Toren, het Paleis en de Crypte. Een prestigieus traject dat gelet op de huidige verkeersontwikkeling erg retro klinkt.

Ook wat de inrichtingen betreft heeft voorloper Laken Sportif evenwel het laatste woord. De mannen van bij Geus slaagden er namelijk in om tot aanvang jaren 80 de Brusselse verkeersdrukte te trotseren en een mooi criterium in te richten op en rond de Antwerpsesteenweg.

Koers in Laken, het zou in wezen ook vandaag nog of opnieuw kunnen, op een zomerse zondagnamiddag. Probleem is dat de 'Loekeneirs' die zich toen voor de kar spanden om hun 'quartier' of 'koteer' kleur te geven, erg schaars geworden zijn.

Wie nog meer gegevens heeft: Johan Van Win 0476/590214.

Aankomst bij de liefhebbers in het park van Laken in 1929

Koers in Laken in 1929. Achteraan de Japanse Toren

De ploeg van VCL won in 1929 het interclubklassement voor liefhebbers in de Ronde van Brabant

Het peloton in het park van Laken bij de Grote Prijs Bruneel van VCL in 1929

VCL met vlnr Barbé, Glorieux, Van Kerckhoven, Gosselin, Plas en Van Cauter

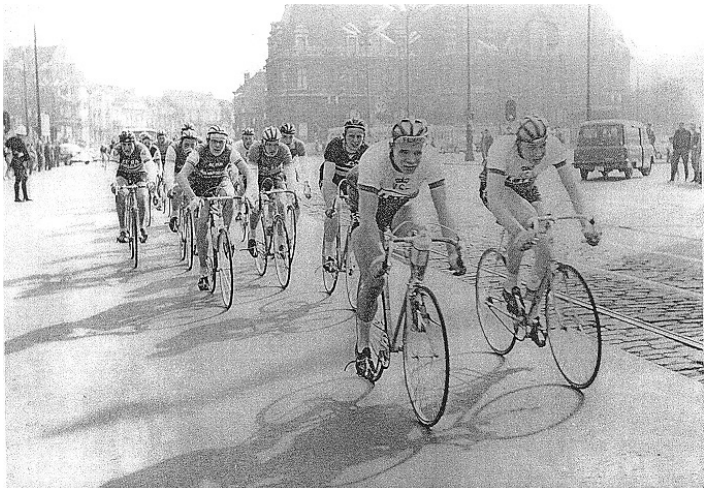

Wedstrijd aan het Bockstaelplein

Jacques Geus is hier 15 jaar

Vader en zoon Geus in de Groendreef

Henri Van Kerckhove met vrouw en kind aan de kerk van Laken

Tweede is hier Van Genechten van VCL in 1953

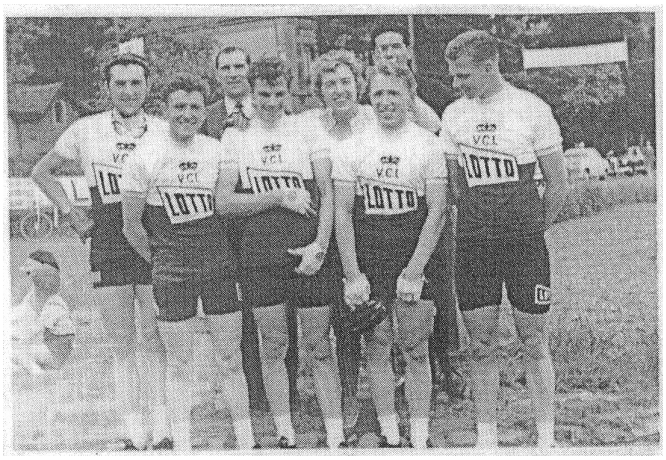

Ploeg VCL met links Willy Van den Berghe in 1960

Karel Van Wijnendaele over de wielrenners Miel Aerts en Jean Aerts uit Laken.

Wim van der Elst

Karel Van Wijnendaele (pseudoniem van Karel Steyaert, 1882-1963) heeft als geen ander zijn stempel gedrukt op de sportjournalistiek in Vlaanderen. Hij debuteerde in 1909 in *Onze Kampioenen* met een artikel over Cyriel Van Hauwaert, die hij de eretitel van *Leeuw van Vlaanderen* meegaf. In 1912 was hij medeoprichter van *Sportwereld*, werd er hoofdredacteur en eigenaar van, tot het in 1938 overgenomen werd door de groep *De Standaard*. Daar zou hij tot zijn dood leider van de sportrubriek blijven. Henri Desgrange, de stichter van de Ronde van Frankrijk, noemde hem ooit "de grootste internationale sportjournalist". Hij was in de jaren twintig ook ploegleider en bezieler van de beroemde en beruchte *Flandriens*.

Zijn persoonlijke ervaringen heeft hij neergeschreven in een boek dat een soort geschiedenis van de wielersport van bij de aanvang tot aan de vooravond van de tweede wereldoorlog zou worden: "*Het Rijke Vlaamsche Wielerleven".*[1]

Daarin heeft hij het ook over de Lakense renners Aerts.

Miel Aerts reed voor de ploeg van Van Wijnendaele (die zich van de schuilnaam Mac Bolle bediende) voor het eerst in de 24 uren van december 1913 op de nieuwe Wintervelodroom van Brussel, een initiatief van Ernest Van Hammée.

Hoe de Brusselaar Miel Aerts in het kamp der Flandriens verzeild was? Ja, dat was aardig gekomen. Eerst was er overeengekomen dat Van Hauwaert, die te dien tijde de "pinkelende ster" was aan 't firmament der velodroomkoersen, met Henri Van Lerberghe zou rijden. Maar mensen die meenden van het beter te weten, die 't aan Cyriel afrieden, voorwendende dat "Rieten veel te zot was in de koersen".

Van Hauwaert beet er in, en op 't laatste ogenblik zegde hij Van Lerberghe af, om Fons Spiessens te verkiezen, die ten andere een der beste specialisten was van lange afstandskoersen. Maar de Flandriens, die 't lijk zo moeilijk verkropten dat Van Hauwaert "hun" Rieten niet wilde, en de voorkeur gaf aan een Antwerpenaar, zodat het tot het besluit kwam: "Ewel, we zullen ze 'nen keer leren koersen!"

Die 24 Uren kwamen, met de overwinning van Van de Velde – Depauw tegen Debaets – Persijn en Aerts – Van Lerberghe in de sprint, en twee ronden voorsprong op de beste renners van die tijden, Van Hauwaert – Spiessens inbegrepen.

Aerts en Persijn raakten mekaar in volle sprint, tijdens de laatste 100 meter, en stuikten ten gronde. Pier Van de Velde, die achter hen lag, reed over de gevallen renners en won op die wijze een sprint, die hij anders zou verloren hebben.

Die 24 Uren hadden een moorddadig verloop. (…) Nooit te voren wisten we zo hardnekkig kampen en strijden op een velodroom. Maar op die dag was er tegen de Flandriens niets te doen.
De Franstalige dagbladen spraken van "halve wilden" die naar de hoofdstad waren gekomen.
En tijdens de Zes Dagen van Brussel begin 1914 ging het er nog geweldiger aan toe, met gevechten tussen renners, verzorgers, toeschouwers, zodanig dat uiteindelijk de koers moest stilgelegd worden en het licht uitgedraaid… De Franse renners moeten er thuis hun beklag over gedaan hebben. *Miel Aerts, die anders nogal goed aangeschreven stond bij het Parijzer velodroombestuur, en verbonden was voor een koers, werd met opzet thuis gelaten omdat hij "indésirable" geworden was – niet meer gewenst – van sedert hij de 24 Uren betwist had, aan de zijde der Flandriens.*
Na de oorlog waren er begin 1919 al terug Zes Dagen van Brussel, en opnieuw in 1920: *Vier renners die 't in de sprint zouden uitmaken wie winnen zou: Persijn, De Ruyter, Aerts die favoriet was, en Spiessens, op wie niemand telde voor die sprint. Maar binst dat Aerts en De Ruyter een "op leven en dood" uitvochten, kwam Spiessens van 'k weet niet waar, en heel aan de buitenkant, afgestormd om tegen De Ruyter te winnen met … 5 centimeter!*
Tijdens de Zes Dagen van Brussel in 1922 gebeurde er ook weer een en ander. *Van de Velde – Van Lerberghe staan aan de leiding, met 2 ronden voorsprong, en zijn niet meer te kloppen, omdat Pier Van de Velde die keer reed, zoals hij het nooit te voren kon, en het ook nooit meer heeft nagedaan. Aerts – Van Kempen, die als ploeg wel een weinig boven Van de Velde – Van Lerberghe staan, omdat Rieten wat trager viel. Pier integendeel was eender welke van de twee weerd: Aerts of Van Kempen, want meer dan eens zagen we hem van 'n halve ronde ver, op zijn ontvluchte mededingers springen. Brocco – Sérès liepen in 't vaarwater van Aerts – Van Kempen, en tussen deze vier ploegen kwam het tot geweldige botsingen binst de laatste nacht, maar trots alles behielden de Flandriens hun twee ronden voorsprong, en 't is om 4 uur van de morgen, dat het dingen gebeurde waarover zoveel gepalaverd en geschreven zou worden. Aerts zit in de groep, Van Kempen komt om hem af te lossen. Aerts laat zich naar achter uitzinken, Van Kempen gaat mee met de groep. Opeens demarreert Aerts van achter de groep, en loopt uit. Niemand zet hem na, omdat zowel de een als de ander in de mening verkeert, dat Van Kempen afloste, dus de renner is die in aanmerking komt, en niet Aerts. Deze loopt heel alleen de groep in, komt bij Van Kempen, die nu aflost, en ook een ronde neemt, altijd onder het verzet van de andere renners en een gedeelte van 't publiek. Middelerwijl nemen Aerts – Van Kempen nog een ronde. Wat zal er nu tellen? Van de Velde – Van Lerberghe, Buysse – Van Hevel en Brocco – Sérès stappen af, om een ultimatum te stellen bij de koersleiders: die ronden zijn op onwettige wijze genomen, en als ze hen aangerekend worden, geven we op. De beraadslaging duur-*

de meer dan twee uren, en tenslotte komt het verdict: Twee van de drie ronden worden toegekend. De derde niet. Nooit heeft iemand kunnen raden waarom twee en niet drie.

Ik weet het nog zo goed van de Zes Dagen van Brussel in 1923, met die onvergetelijke tweestrijd van De Baets – Van Hevel tegen Aerts – Van Kempen. Of moeten we misschien zeggen: van de Flandriens tegen een andere groep, rond Aerts – Van Kempen geschaard? Deze twee renners hadden te Parijs een 100 km. koers betwist, daags voor de aanzet te Brussel. 's Nachts de reis gemaakt in de trein, wat niet van aard is om op te knappen. En bij de eerste schermutseling had Mac Bolle het gesnapt: dat er geen schot zat in de gang van Aerts en Van Kempen. Wat stram in de benen en log in de kop. Gevolg van de 100 km. en van de normale nachtrust te hebben gemist. Daarom dat hij het zei tegen Van Hevel en De Baets: "Als ge de slag durft wagen, loopt ge negentig kansen op honderd van te slagen!"
Zo gezegd, zo gedaan, en na een korte, maar nijdige jacht lopen ze een ronde uit. Wat later, en dit op aanval van De Graeve – Stockelynck, nemen ze een tweede ronde voorsprong samen met laatstgenoemden, zodat ze twee ronden voorsprong hadden op deze die hun rechtstreekse tegenstrevers zouden worden: Aerts – Van Kempen.
Gebeurde, zeggen we, de maandagavond rond 9 uur, 60 minuten na de start, en 'k zie Van Hammée nog toegeschoten komen op Mac Bolle,om het hem te vragen: "Of hij zijn Zes Dagen kapot wilde maken?..." Daarmee bedoelde hij, met 2 ronden voorsprong hebben Van Hevel – De Baets al genoeg – zelfs teveel – om nog belangstelling te kunnen verwekken, vermits de mensen zullen zeggen: waarom nog gaan zien, de overwinnaars zijn al gekend! Zonder dat zou Mac zijn leeuwen nog eens los gelaten hebben, voor een derde ronde: moeilijk was 't niet op dat ogenblik, om de reden die we hoger aanhaalden.
Maar de stramheid, die er uit ging bij Aerts en Van Kempen naarmate dat de koers vorderde, verbeterde hun atletisch vermogen, zodat vanaf donderdag deze twee renners een ongenadige strijd aanbonden tegen De Baets – Van Hevel die, 't moet gezegd, goede medehelpers hadden in de personen van Van de Velde, De Jaegher en Van Lerberghe, terwijl Aerts – Van Kempen ternauwernood konden vertrouwen op een weke Sergent, en een kreupele Godivier.
Later veranderde de toestand, en Aerts – Van Kempen, die ook wel min of meer konden rekenen op Dupuy – Beyl, Moeskops – Nefatti en Pagnoul – Duray. Daarmee was het evenwicht min of meer hersteld, en 't is in de nacht van zaterdag op zondag, 's morgens om 4 uur, dat we een wanhopige aanval beleefden van Aerts en Van Kempen tegen een De Baets, die wonderen verrichtte, en Van Hevel, die een lichamelijke inzinking te boven had te komen.
Was me dat een kamp! Hij duurde van 4 tot 6 uur 's morgens, en daar waren maar twee ploegen die regelmatig aflosten: De Baets – Van Hevel

en Aerts – Van Kempen. Al de anderen leken de dienst te doen van gangmakers. Als Van Lerberghe De Baets zag afkomen, keek hij niet eens om te vernemen waar De Jaegher zat. Hij kende zijn werk: "trekken" voor De Baets, en 't andere ging hem niet aan. 't Zelfde gebeurde aan de overkant, in 't kamp van Aerts en Van Kempen, met dien verstande nochtans, dat deze zulk geen afdoende hulp kregen van hun "gangmakers".
En de koersleiders die maar lieten begaan, omdat… ja, misschien wel omdat er geen stok door te slagen was! Heel de velodroom, zo groot of hij was, stond in geweldige beroering. Ten andere de strijd zelf, al ging hij met middelen die alles behalve wettelijk waren, was werkelijk boeiend en opwindend.
"Als ik niet gedurende minstens een half uur op mijn bed mag gaan liggen, zal ik het moeten afleggen." zei Van Hevel tegen Mac Bolle. 't Gebeurde gelukkiglijk om 6 uur 's morgens, op 't ogenblik dat "de wapens neergelegd werden". Maar hadden Aerts en Van Kempen het goed moeten weten?... Want dat moeten we eerlijk toegeven: niettegenstaande de hulp die ze kregen van minder gehalte was, toch kwamen ze als overwinnaars uit deze strijd, en wonnen ze een der twee ronden achterstel terug in.
Maar om te kunnen winnen, hadden ze nog een ronde terug te nemen. Wat ze zouden beproeven in de vooravond van de laatste dag. Het begon rond 5 uur 's middags, maar Aerts en Van Kempen haalden het zwaar geschut eerst boven rond 7 uur 's avonds. De velodroom stak bomvol, want iedereen wilde die ongenadige tweestrijd zien en bijwonen. En ongenadig was hij. Aerts en Van Kempen slaagden er niet in hun ronde achterstel goed te maken, en dat om twee redenen: omdat hun bondgenoten niet zo sterk waren en zo toegedaan als Van de Velde en Dejaegher – Van Lerberghe, en ook nog, en vooral, omdat Van Hevel nu weer over zijn volle macht en kunde beschikte en weer lijk te voren op weglopers kon springen van halve ronden ver.
De zege van Van Hevel – De Baets is een der heerlijkste geweest die we wisten behalen, maar van Aerts en van Van Kempen moeten we belijden, dat ze niet op hun waarde werden geslagen, maar wel verwonnen omdat de omstandigheden hen min gunstig waren.

Karel Van Wijnendaele had het ook over de jongere neef van Miel Aerts, eveneens uit Laken: Jan Aerts.
Het is in 1927 dat we het eerste wereldkampioenschap op de baan kregen, op de Nürnburgring in Duitsland. We gingen er naartoe met onze beste renners, namelijk: Van Hevel, Gerard De Baets, Vermandel, Sellier en Ronsse. Jan Aerts was ook van de partij, maar er werd niet eens op hem gerekend, of er zelfs niet eens aan gedacht bij de heenreis, vermits hij "toch maar een liefhebber was". (…)
Een andere verrassing, maar dan een zeer aangename voor ons: Jan Aerts won het wereldkampioenschap zijner categorie.

Het wereldkampioenschap van 1935 werd bij ons betwist, en namelijk te Floreffe. (…) Na lange en vele beraadslagingen kwam men er toe een meerderheid te vinden voor de volgende kandidaten: Aerts, Rebry en Danneels. En Kaers, hoor ik u vragen, de wereldkampioen van 't jaar te voren? Men vond – en wellicht terecht – dat die zestien beklimmingen van de berg van Floreffe niet genoeg pasten bij zijn vermogens. (…)
Rebry? En Danneels? Goed en best. Maar Aerts?... Velen die vreesden – en ik was er een van – dat de berg hem "lichamelijk vermoorden" zou. Maar na afloop moesten we 't toegeven: dat we ons aan hem misrekend hadden, want hij won omdat hij werkelijk de beste was!
Hoe ge er nog wilde aan twijfelen?, vroeg hij na afloop. Ik heb het immers te voren verzekerd, dat ik niet starten zou, als ik er niet zeker van was, van die berg en die afstand meester te kunnen!
En inderdaad, Jan verzaakte aan meerdere winstgevende verbintenissen op piste, zo in binnen- als in buitenland, om zich met alle zorg en toewijding voor dat kampioenschap voor te bereiden. De uitslag bleef niet uit. En toen de Spanjaard Montero tijdens de negende van de zestien ronden wilde ontsnappen, sprong Aerts er achter, en ze werden niet meer bijgehaald. Want Danneels, die uiterst fris en strijdvaardig was, zocht hen weliswaar te vervoegen, maar ziende dat hij Le Grèves, een gevaarlijke sprinter, aan zijn wiel had, staakte hij de achtervolging, en het hele tegenoffensief dat met de slag stil viel!
Want na de ontsnapping van Montero – Aerts heeft Danneels alle tegenaanvallen van de overblijvende deelnemers in de kiem gesmoord, met alle uitlopers na te zetten, zonder ooit de aanval te willen helpen steunen.
Onnodig te zeggen dat de overwinning van Jan Aerts, in eigen land behaald, en ten aanzien van minstens 80.000 Belgen, een ongehoorde geestdrift verwekte. Naar de geldelijke inkomsten geschat, moeten er op die dag 100.000 toeschouwers te Floreffe zijn geweest. De koers eindigde om 5 uur 30, en om 10 uur 's avonds was het verkeer nog altijd zo druk, dat meerdere auto's eerst nadien de Omloop en de gemeente konden verlaten.
Om een staaltje van de gemoedstoestand te geven: tijdens de voorlaatste ronde nam Josse Rosseels, de secretaris van de Belgische Wielrijdersbond, het kleine kleutertje van Jan Aerts uit de armen van de moeder, om het Jan voor te houden en uit te roepen: "Het hoopt dat ge zult winnen!"
Jan Aerts had een hekel aan het beklimmen van cols. Maar op een dag zei hij tijdens de Ronde van Frankrijk: "Vandaag zal ik bewijzen van ook te kunnen klimmen als 't moet!" En Aerts won Luchon-Pau.
Tot zover enkele sprokkelingen, die uiteraard niet de pretentie hebben de volledige loopbaan van de twee Lakense renners te beschrijven, maar slechts een sfeerbeeld willen ophangen van hoe het er in die dagen aan toeging in de wielerwereld.

[1] Uitgeversfirma Snoeck-Ducaju & Zoon, Gent, 1943 (tweede uitgave), 382 blz.

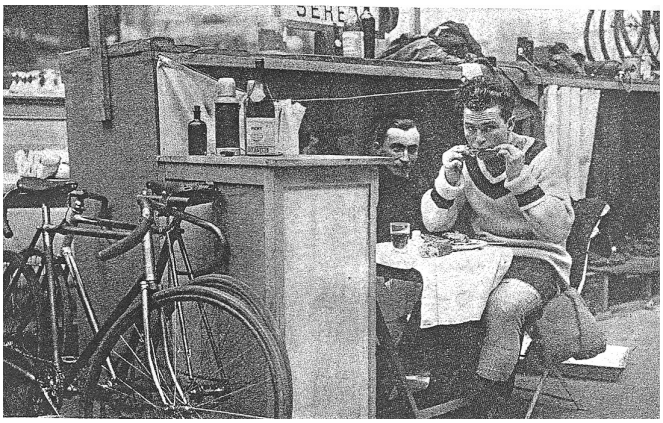

Emiel Aerts in zijn kampement op de Zesdaagse van Parijs die hij won met Sérès

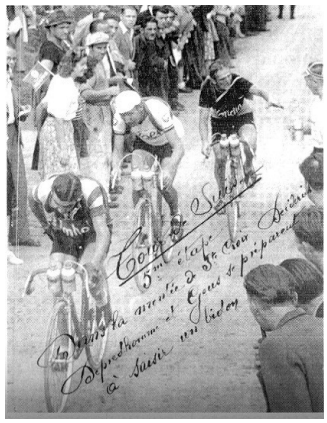

Jacques Geus (achteraan) in de Ronde van Zwitserland

GEILLUSTREERDE SPORTWERELD

TWEEDE JAAR — N° 44 — VERSCHIJNT ALLE WEKEN — 10de FEBRUARI 1922

VAN KEMPEN en AERTS
Overwinnaars der Zes Dagen van Brussel

Aerts en Van Kempen winnen de Zesdaagse van Brussel in 1922

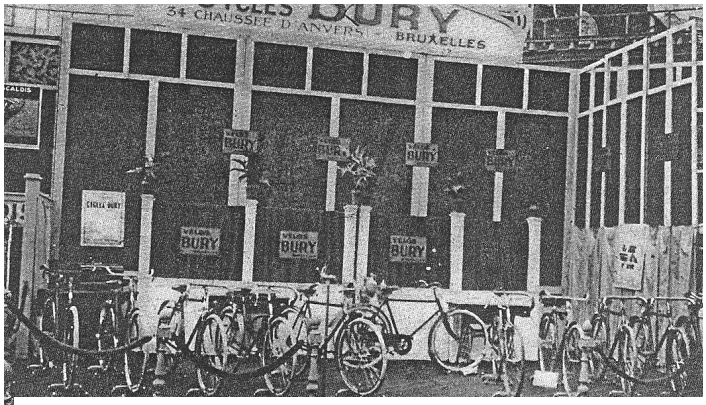

Stand van Bury op het Rijwielsalon van 1926

Der Dauerfahrer Alfred Köcher-Berlin mit seinen Schrittmachern. (5000 Meter-Weltrekord.)

Alfred Koecher—Berlin

OPEN MONUMENTENDAGEN IN HET KWARTIER SINT-ANNA 17 EN 18 SEPTEMBER 2005

Majoor Tony Fransen
Directeur Administratie van het KHID

Sinds 1989 organiseert het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, elk jaar in september, Open Monumentendagen. De editie 2005 sluit aan bij de vieringen van de 175ste verjaardag van België, door de rol van Brussel als hoofdstad te benadrukken en als thema te kiezen: "Brussel, 175 jaar hoofdstad". Instellingen verbonden aan de politieke macht, het Koningshuis, wetenschappelijke, culturele en militaire instituten, zetels van grote bedrijven, musea, symbolische en historische plaatsen werden aangeschreven met de vraag hun medewerking hieraan te verlenen.

Zo heeft het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie beslist haar Kwartier Sint-Anna in de Sint-Annadreef voor die gelegenheid open te stellen voor het grote publiek. Men kon dan niet alleen de imposante gevels in Vlaamse Renaissance stijl bewonderen, maar ook het rijke interieur van het hoofdgebouw. Verder werden niet alleen de huidige militaire organismen voorgesteld, maar vooral hoe deze kazerne tot stand is gekomen en welke eenheden er ooit hun onderkomen hebben gevonden. Officieus kon er vernomen worden wat de toekomst zal brengen.

Het hoofdgebouw van het Kwartier Sint-Anna

Drie tentoonstellingen werden georganiseerd.

- "Verbondenheid van de Grenadiers met het Koningshuis en Laken/Brussel".
- "175 jaar militaire aanwezigheid in Laken en het Kwartier Sint-Anna".
- "De Cadettenschool".

VERBONDENHEID VAN DE GRENADIERS MET HET KONINGSHUIS EN LAKEN/BRUSSEL

Deze tentoonstelling in woord en beeld werd op touw gezet in nauwe samenwerking met de "Vriendenkring Officieren Carabiniers-Grenadiers en het Regiment Carabiniers Prins Boudewijn – Grenadiers".

Als er één eenheid is die haar plaats verdient in dit overzicht, zijn het wel de Grenadiers. Tenslotte werd net meer dan honderd jaar geleden dit militaire complex specifiek voor hen opgericht. De Grenadiers waren al sedert 1840 in exclusiviteit belast met de wacht aan de Koninklijke Paleizen. Het was dan ook Koning Leopold II die de opdracht gaf deze nieuwe kazerne te bouwen die op 22 september 1902 in gebruik werd genomen. Officieel, en ook in de volksmond, stond dit complex toen gekend als de “Grenadierskazerne”.

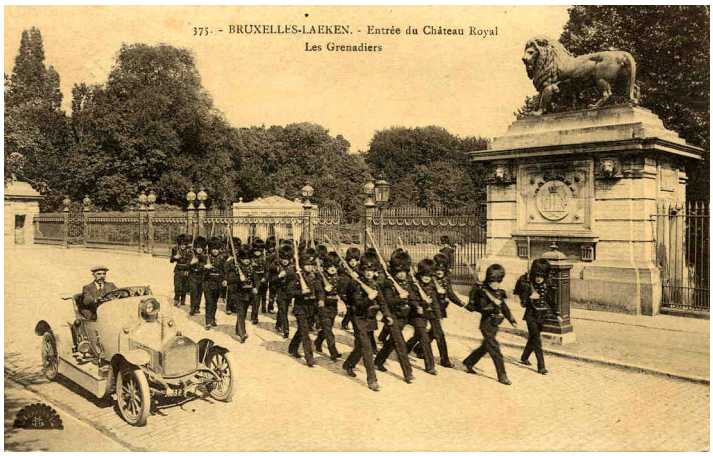

Talrijke ornamenten van de Grenadiers sierden de monumentale ingang langs de Witte Acacialaan (Avenue des Robiniers) of de daken van het hoofdgebouw. Hiervan blijft nu enkel het fronton over. De grote “granaten” – het symbool van de Grenadiers – als hoekbekroningen in plaats van de traditionele vazen, hebben jammer genoeg de tand des tijd niet overleefd.

Tot de tweede wereldoorlog namen de Kroonprinsen dienst bij het Regiment Grenadiers. Om die reden had het Regiment de eer achtereenvolgens in zijn rangen te tellen:

< De Hertog van Brabant,
toekomstig Koning Leopold II

Prins Boudewijn >
neef van Koning Leopold II

< Prins Albert, toekomstig Koning Albert I

De Hertog van Brabant >
toekomstig Koning Leopold III

Sinds 1 januari 1994 komt er geen Regiment Grenadiers meer voor in de slagorde van Defensie. De nieuwe fusie-eenheid, het Regiment Carabiniers Prins Boudewijn – Grenadiers, is ontsproten uit twee van de meest roemrijke eenheden die het Belgisch Leger rijk was: het Regiment Carabiniers Prins Boudewijn en het 1ste Regiment Grenadiers.

175 JAAR MILITAIRE AANWEZIGHEID IN LAKEN EN HET KWARTIER SINT-ANNA

Een tweede publiekstrekker was ongetwijfeld een beeldmontage van het militaire leven in en rond het Kwartier Sint-Anna, op de tonen van marsmuziek van de luchtdoelartillerie - die vele jaren hier verbleven - en van Jacques Brel die op prachtige wijze het Brusselse leven van onze voorouders bezong. Voor dit gedeelte hebben we gelukkig beroep kunnen doen op LACA die ons een overvloed van prachtige beelden bezorgde die continu het scherm vulden.

Voor de echte specialisten hebben we een brochure kunnen samenstellen gebaseerd op de zesdelige publicatie van de Heer Candau, Kapitein-commandant op rust, oud staflid van de Koninklijke Cadettenschool en vooral - Voorzitter van LACA. Deze serie verscheen in dit eigenste tijdschrift en werd quasi integraal overgenomen. Het werd enkel wat geactualiseerd.

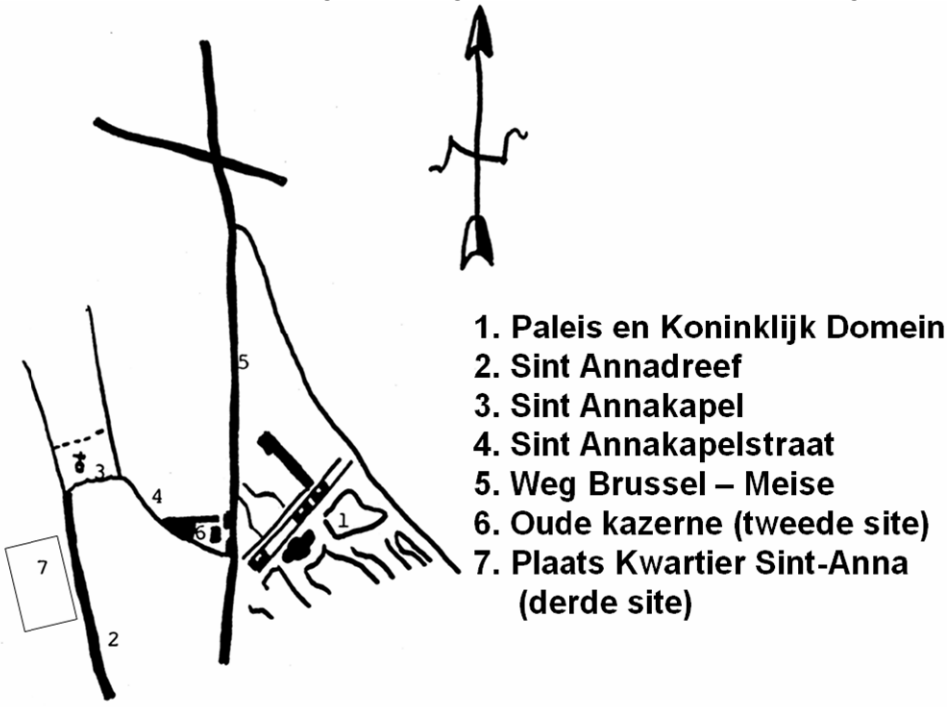

De brochure beschrijft achtereenvolgens

- De eerste site met één gebouw, gelegen langs de Chemin de Grimbergen en de Chemin de Campagne
- De Gidsen die de allereerste troepen uitmaakten van het Garnizoen Laken in het nieuwe onafhankelijke België
- De Tweede site in de buurt van het Koninklijk Paleis en die plaats moest maken voor de uitbreiding hiervan
- De Grenadiers met hun rijk verleden en verbondenheid met Laken en het Paleis
- De derde en huidige site – het Kwartier Sint-Anna: chronologie en oprichting.
- De architect Van Ysendyck
- De luchtdoelartillerie-eenheden
- De Koninklijk Cadettenschool en de Voorbereidende Divisie tot de Koninklijke Militaire School
- De Krijgsschool, nu het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie.

De beeldmontage gaf een nostalgische terugblik op het leven van onze militaire voorvaderen in deze kazerne, die destijds in de pers als mooi, innoverend en comfortabel werd omschreven.

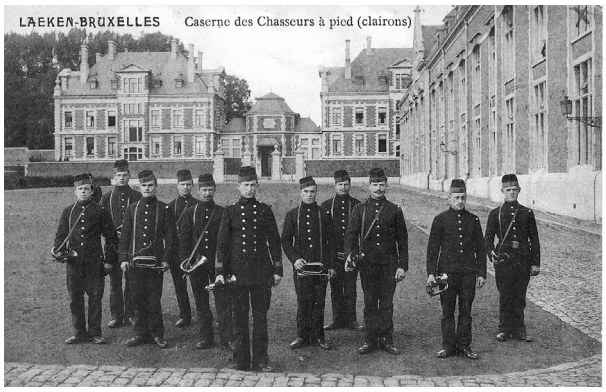

Als een groet over de jaren heen werden de oude foto's vermengd met recente foto's vanaf dezelfde locatie genomen. Jongere en iets minder jeugdige bezoekers waren gecharmeerd door dit onderhoudend overzicht.

<u>De Cadettenschool</u>

Van augustus 1948 tot juni 1991 zijn duizenden Cadetten binnen de muren van dit kwartier klaargestoomd voor het militaire leven als officier. Jonge snaken – vanaf 1 september 1987 ook jonge meisjes – konden vanaf hun 15e hun middelbaar onderwijs afmaken in de Koninklijk Cadettenschool en aldus hun kansen op slagen voor het toegangsexamen Koninklijke Militaire School gevoelig verhogen.

Nadien bleef enkel de Sectie "Intermachten" over die overeenkwam met het zesde leerjaar van het secundair onderwijs. Vandaag heet deze school de Voorbereidende Divisie tot de Koninklijke Militaire School. Meer dan 80% van de leerlingen bouwen daadwerkelijk een militaire loopbaan als officier uit. Een opmerkelijk goed resultaat.

Dat deze Koninklijk Cadettenschool een ingrijpende impact heeft gehad op Laken, bewijst dat men in de volksmond nu nog altijd spreekt over de "Cadettenschool" als men het in feite over het Kwartier Sint-Anna heeft. De bushalte net voor de ingang heet trouwens nog steeds "Cadettenschool".

De eerste verdieping van het hoofdgebouw herbergde voor de gelegenheid een groot en kenmerkend gedeelte van de traditiezaal van de Cadettenschool. Deze traditiezaal wordt in

stand gehouden door de leden van de Koninklijke Vereniging der Oud-Troepskinderen, Pupillen, Cadetten, en Intermachters van het Leger (Société royale des Anciens enfants de Troupe, Pupilles, Cadets, et Interforces de l'Armée (TPCI)), die bereidwillig uniformen, vaandels, schilderijen, foto's en documenten ter beschikking gesteld hebben.

De huidige leerlingen ontdekten met verbazing het minder luxueuze leven van hun voorgangers. Sommige oud-cadetten vonden met weemoed hun jeugd terug tussen de tentoongestelde stukken. Een verrassend moment was toen de huidige commandant van het Regiment 1 Carabiniers / 1 Grenadiers in een van de brochures een foto van zijn eigen moeder tijdens een prijsuitreiking herkende.

DE TOEKOMST

Tijdens de twee dagen van de Open Monumentendagen mochten wij een 500-tal bezoekers vergasten. Wat vooral opviel was de gedrevenheid en interesse van deze mensen. Velen waren zeer goed op de hoogte van wat er zich hier allemaal had afgespeeld, anderen ontdekten met verbazing dit rijke militaire verleden en patrimonium zo dicht bij huis. Telkens opnieuw vertelde men ons dat zij de uitzonderlijke – en laatste – gelegenheid te baat wilden nemen om een kijkje te komen nemen. Zij waren er immers via de pers en via de brochure van de Open Monumentendag van op de hoogte dat dit complex in 2007, na 105 jaar in militair gebruik, zal overgenomen worden door de Europese School en daarom in zijn huidige vorm voor een laatste maal voor het publiek toegankelijk was.

Inderdaad. In juli 2007 zullen de laatste militaire cursussen gegeven worden binnen deze muren en zal elke militaire activiteit naar andere kwartieren overgeheveld worden. Het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie (KHID) en het Centre for Human Resources Development (CHRD) verhuizen naar de Campus Renaissance waar momenteel ook de Koninklijke Militaire School gevestigd is. De Voorbereidende Divisie tot de Koninklijke Militaire School (VDKMS) verhuist naar Safraanberg. De Directie Interventies en Operationele Ondersteuning van de Lokale Politie zal ook een ander onderkomen dienen te vinden.

Vele bezoekers betreurden het verdwijnen van de militaire aanwezigheid in Laken, zeker als men rekening houdt met de typische architectuur van de gebouwen en de symbolische militaire aanwezigheid zo dicht bij ons Koningshuis. Laat ons niet vergeten dat 105 jaar geleden net omwille hiervan, deze prachtige en typerende kazerne werd opgericht.

DANKBETUIGING

Sta ons toe deze gelegenheid te baat te nemen om al degenen – met in het bijzonder de voorzitter en medewerkers van LACA – hartelijk te bedanken, die belangeloos hun medewerking verleend hebben aan het samenstellen van deze tentoonstellingen. Zonder deze hulp hadden wij nooit het succes gehad dat we nu gekend hebben.

INHOUD

Ten geleide	L. Candau	1
Wielerclubs in Laken	J. Van Win	7
Karel Van Wijnendaele	W. van der Elst	21
St-Annakwartier	T. Fransen	27